

Latvijas un pasaules vēsture 6.–9.klasei

Pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugs

Satura rādītājs

Ievads.....	2
Mācību priekšmeta mērķis	4
Mācību priekšmeta uzdevumi.....	5
Mācību saturs.....	6
6. klase	6
7. klase	7
8. klase	7
9. klase	8
Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes.....	10
Mācību līdzekļi	10
Mācību metodes.....	10
Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks	12
6. KLASE	12
7. KLASE	21
8. KLASE	30
9. KLASE	39
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	49

Ievads

Piedāvājam mācību programmas paraugu, kuram ir ieteikuma raksturs. Programmas paraugs palīdzēs plānot mācību darbu tiem skolotājiem, kas tikko sākuši mācīt vēsturi pamatskolā. Skolotājiem ir tiesības mainīt piedāvāto programmu – izvēlēties atšķirīgu sasniedzamo prasmju un vēstures tematu dalījumu un secību vai arī veidot pašiem savu mācību programmu, kas atbilst *Valsts pamatizglītības standarta un Pamatizglītības standarta vēsturē* prasībām.

Mācību programma veidota saskaņā ar Valsts pamatizglītības standartu un Pamatizglītības standartu vēsturē.

Mācību programma analizēta un pilnveidota vēstures skolotāju rajonu (pilsētu) metodiskajās apvienībās.

Mācību programma strukturēta pa klasēm – no 6. līdz 9. Katrā klasē savukārt izdalīti galvenie mācību uzdevumi, temati, tematu saturs to apguves secībā, iesakāmās skolēnu mācību darbības un aktivitātes, tām atbilstošo metožu piemēri (slīprakstā) un sasniedzamais rezultāts. Vēstures standartā noteiktās prasības programmā izvērstas pēctecīgi pa klasēm pēc principa – no vienkāršākā uz sarežģītāko. Mācību programmas paraugā zilā krāsā rakstīti rezultāti, kas atbilst standartā definētajiem – t. i., parāda, kurā klasē tiek sasniegtas standarta prasības. Skolēnu attieksmes rakstītas slīprakstā.

Vēstures mācību priekšmeta specifika ir tāda, ka vēstures temati nav saistīti ar kādām konkrētām prasmēm – tas nozīmē, ka, mācot jebkuru tematu, iespējams veidot un attīstīt jebkuru no prasmēm. Tāpēc prasmju apguves pēctecība katras klases ietvaros atkarīga no skolotāja rīcībā esošajiem mācību resursiem (izvēlētās konkrētās mācību grāmatas, avotu krājumiem, kartēm, uzskates līdzekļiem u. c.) un izraudzītajām mācību metodēm. Mācot jebkuru vēstures tematu, vienlaikus tiek veicināta vairāku prasmju apguve, piemēram, apgūstot tematu “Agrie viduslaiki Latvijā”, skolēni strādā gan ar kartogrāfisko materiālu, gan vēstures avotiem un vēstures literatūru, apgūstot un pilnveidojot prasmes iegūt informāciju no vēstures avotiem, kartēm, salīdzināt avotu un literatūras sniegtās ziņas un interpretācijas, gūst izpratni gan par vēstures posmu atšķirībām, gan par ievērojamām vēsturiskām personām, cēloņsakarībām utt.

Vēstures temati aptver:

sava dzimtā novada, pilsētas un visas Latvijas vēsturi,

Eiropas vēstures svarīgākos tematus,

pašas nozīmīgākās pasaules vēstures norises.

Mācot vēstures notikumus un procesus, skolotājam jāveido izpratne par novada (pilsētas) – Latvijas – Eiropas – pasaules vēsturisko procesu saistību un mijiedarbību, kopsakarībām, kā arī par īpatnībām un specifiku. Novada vēsturi nav iespējams izprast bez Latvijas vēstures izpratnes,

savukārt Latvijas vēstures pilnvērtīga izpratne nav iespējama bez Eiropas un pasaules vēstures konteksta. Vēsturiskie procesi Latvijas teritorijā vienmēr bijuši cieši saistīti ar procesiem gan Rietumeiropā, gan Austrumeiropā.

Programmas autori piedāvā skolotājiem vairākus satura realizācijas ceļus.

6. klasē piedāvāti divi varianti.

1. Skolēni 6. klasē sāk apgūt sistemātisko vēstures kursu, balstoties uz pasaules vēstures tematiem (cilvēka izcelšanās, aizvēsture, senāko civilizāciju sākumi). 6. klasē skolēni apgūst tematus par senākajām civilizācijām.
2. Skolēni 6. klasē sāk apgūt sistemātisko vēstures kursu ar tuvākās apkārtnes – novada un Latvijas senatnes apzināšanu, tādējādi izejot uz pasaules globālajām tēmām. 6. klasē skolēni pamatā apgūst tematus par senākajām civilizācijām un Latvijas senākajiem valstiskajiem veidojumiem.

No 7. līdz 9. klasei piedāvāti divi vēstures satura realizācijas ceļi.

1. Latvijas, Eiropas, pasaules vēstures temati tiek apgūti integrēti – secībā, kas balstīta uz vēstures gaitas hronoloģisko un tematisko saistību.
2. Eiropas un pasaules vēstures temati katras klases tematiskajos ietvaros tiek apgūti vispirms, pēc tam atsevišķā blokā – atbilstošās Latvijas vēstures temati.

Tematu sadalījumā nav minētas mācību stundas, kas veltāmas ieskaitēm vai kontroldarbiem. Programmas autori uzskata, ka tās jāplāno katram skolotājam atsevišķi, balstoties uz reālo kalendāro plānu, izņemtās mācību vielas apjomu un ievērojot skolas specifiku (piemēram, ieskaīšu grafika plānojumu).

Mācību priekšmeta mērķis

Pilnveidot skolēnu izpratni par cilvēces attīstības pamattendencēm, lai sekmētu nacionālās un eiropeiskās identitātes veidošanos, veicinātu atbildīga, toleranta un demokrātiska savas valsts un Eiropas pilsoņa izaugsmi.

Mācību priekšmeta uzdevumi

Radīt skolēnam iespēju:

- iegūt pamatzināšanas par tuvākās apkārtnes, Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures gaitu un cēloņsakarībām no vissenākajiem laikiem līdz mūsu dienām;
- pilnveidot prasmes darbā ar dažādiem vēsturiskās informācijas avotiem, lai gūtu izpratni par vēstures interpretāciju daudzveidības iespējamību;
- iegūt pieredzi darboties mūsdienu sabiedrībā, patstāvīgi, argumentēti, radoši interpretēt pagātnes un mūsdienu pasaules notikumus, lietot vēstures jēdzienus.

Mācību saturs

1. Zināšanas un izpratne par Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturi

1.1. Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures posmi un svarīgākie temati.

Latvijas vēsture	Eiropas vēsture un pasaules vēsture
6. klase	
Vēstures priekšmets	
Vēstures izzināšanas pamati.	Vēstures izzināšanas pamati.
Es, mana ģimene, zeme un tauta vēsturē.	
Aizvēsture	
Aizvēsture Latvijas teritorijā.	Cilvēka izcelšanās.
Pirmatnējo cilvēku dzīvesveids Latvijas teritorijā.	Pirmatnējo cilvēku dzīvesveids.
Senie Austrumi	
	Iedzīvotāju dzīvesveids. Valsts veidošanās. Ievērojamākie sasniegumi.
Antīkā pasaule	
	Grieķu un romiešu sabiedrība un dzīvesveids. Grieķu demokrātija un tās būtība.
	Romas republika, romiešu iekarojumi un impērija.
	Grieķu un romiešu ievērojamākie sasniegumi.

Latvijas vēsture	Eiropas vēsture un pasaules vēsture
	Kristietība, tās izcelšanās.
7. klase	
Viduslaiki	
Sabiedrība Latvijas teritorijā krustnešu iebrukuma priekšvakarā.	Eiropas zemju attīstība viduslaikos. Kristīgā baznīca.
Livonija. Livonijas kārtas un to dzīvesveids.	Viduslaiku eiropiešu kārtas un to dzīvesveids.
Livonijas kultūra.	Eiropiešu sasniegumi izglītībā, zinātnē un kultūrā.
	Arābi un islāms.
8. klase	
Jaunie laiki	
Pārmaiņas Baltijas sabiedrībā un saimniecībā.	Pārmaiņas Eiropas sabiedrībā un saimniecībā.
	Renesanse.
Reformācija Livonijā.	Reformācija.
	Lielie ģeogrāfiskie atklājumi.
	Ķīnas, Indijas, Amerikas, Āfrikas, Austrālijas u. c. sabiedrība un ievērojamākie sasniegumi.
Latvijas teritorija Polijas–Lietuvas, Zviedrijas un Krievijas varā. Kurzemes hercogiste.	Valstu attīstība jaunajos laikos.
Sasniegumi izglītībā, zinātnē un kultūrā. Apgaismība Baltijā.	Sasniegumi izglītībā, zinātnē un kultūrā. Apgaismība.

Latvijas vēsture	Eiropas vēsture un pasaules vēsture
Nacionālā atmoda Latvijā.	
9. klase	
Jaunākie laiki (20.–21. gadsimts)	
Sabiedrības attīstības pamattendences Baltijā.	Valstu un sabiedrības attīstības pamattendences.
Pirmā pasaules kara darbība Latvijā. Latvijas valstiskuma izveide.	Pirmais pasaules karš.
Latvijas Republika starpkaru posmā 20.–30. gados.	Valstu attīstība starpkaru posmā.
Otrais pasaules karš. Okupācijas režīmi Latvijā.	Otrais pasaules karš.
Padomju totalitārisms Latvijā. Sabiedrības attīstība.	Divas sistēmas pēc Otrā pasaules kara.
Sasniegumi un mūsdienu Latvijas problēmas.	Sasniegumi, mūsdienu Eiropas problēmas un pasaules globālās problēmas.
Kultūra un izglītība Latvijā.	Kultūras attīstības pamattendences.

1.2. Vēstures priekšmeta valoda (jēdzieni, to izpratne un lietošana)

Tiek apgūta 6.–9. klasē.

2. Vēstures pētīšana un interpretēšana

2.1. Mācību literatūras, vēstures avotu, vēstures literatūras, karšu, enciklopēdiju, statistisko datu, elektronisko informācijas tehnoloģiju (internets, CD-ROM) lietošana.

2.2. Vēstures procesa nepārtrauktība un tajā notiekošās pārmaiņas.

2.3. Cēloņu un seku mijasakarība.

2.4. Kopīgais un atšķirīgais, salīdzinot vēstures notikumus laikā un telpā.

- 2.5. Daudzveidīgā sabiedrība kā vēstures procesa rezultāts.
- 2.6. Viedokļu daudzveidības iespējamība vēstures skaidrojumos.

3. Sevis kā vēstures procesa dalībnieka apzināšanās

Vēstures pētīšanas un interpretēšanas prasmes, kā arī attieksmes, kas nepieciešamas, lai apzinātos sevi kā vēstures procesa dalībnieku, tiek mācītas, aplūkojot visus Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures posmus un svarīgākos tematus no 6. līdz 9. klasei. Prasmju un attieksmju mācīšanas pēctecība un secība ir atkarīga no katras skolas un skolotāja rīcībā esošā vēstures materiāla (mācību grāmatām un metodiskiem līdzekļiem, kartogrāfiskā materiāla, uzskates līdzekļiem, interneta pieejamības u. c.) un izraudzītajām metodēm un paņēmieniem.

Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes

Mācību līdzekļi

Mācību satura apguvei izmantojamā literatūra skatāma Izglītības satura un eksaminācijas centra izdotajā krājumā “Ieteicamā mācību literatūra vispārējās izglītības iestādēm” (Rīga, 2000) un ISEC izdevumos “Jaunākā ieteicamā mācību literatūra” (Rīga, 2001, 2002, 2003, 2004).

Mācību metodes

Metode	Skaidrojums
Apskats	Skolotājs rosina izzināt situāciju par kādu jautājumu. Skolēni vāc informāciju, veicot aptauju, anketēšanu, uzzinot datus, rezultātus apkopo rakstiskā apskatā.
Āra nodarbības	Skolotājs sagatavo jautājumus vai uzdevumus, uz kuriem skolēni atbildi var rast dabā. Skolēni novēro, veic mērījumus, pieraksta, klasē vai mājās sagatavo pārskatu par paveikto.
Darbs ar tekstu	Skolotājs piedāvā tekstus lasīšanai (atbilstoši skolēnu lasīšanas tehnikas apguves līmenim) vai ierakstītus tekstus audio un video kasetēs mācību uzdevumu veikšanai mācību stundā/mājās vai pašizglītībai. Skolēni iepazīstas ar tekstu un iegūst informāciju: veido jautājumus vai analizē, atbild uz jautājumiem – atbilstoši mācību uzdevumam.
Debates	Skolotājs (vai skolēni) piedāvā apspriešanai kādu apgalvojumu. Diviem skolēniem vai skolēnu grupām ir uzdevums argumentēti aizstāvēt divus pretējus viedokļus. Debates var organizēt kā sacensības, kas notiek pēc zināmiem noteikumiem.
Demonstrēšana	Skolotājs vai skolēns rāda un stāsta pārējiem skolēniem, kā kaut ko dara.
Diskusija	Skolotājs vai skolēni piedāvā apspriešanai kādu tematu. Skolēni (grupa vai visa klase) iesaistās sarunā, argumentēti aizstāvot savu viedokli.
Eseja	Skolotājs aicina skolēnus pēc noteiktas struktūras veidot rakstu darbu (pārspriedumu, domrakstu u. c.) par noteiktu tematu. Skolēni individuāli raksta, ievērojot noteikto darba struktūru un tematisko izklāsta veidu, izsakot savas domas, attieksmi.
Intervija	Skolotājs uzdod skolēniem iztaujāt par noteiktu tematu vienu vai vairākus cilvēkus. Skolēni pēc sarunas apkopo rezultātus un veido secinājumus.
Izpēte (izzināšana)	Skolotājs uzdod izpētīt kādu jautājumu vai problēmu. Skolēni izdomā jautājumus, uz kuriem jāmeklē atbildes, vāc informāciju, izvirza pieņēmumus, pārbauda tos, nosaka iespējamus risinājumus.

Metode	Skaidrojums
Lomu spēle	Skolotājs rakstiski vai mutiski piedāvā skolēniem mācību situācijas aprakstu (to iespējams atveidot lomās). Skolēni iejūtas atveidojamajās lomās atbilstoši uzdevumam. Pārējie skolēni var vērot, pierakstīt un vērtēt, lai pēc situācijas izspēlēšanas piedalītos diskusijā.
Prāta vētra	Skolotājs vai skolēni izvirza jautājumu vai problēmu vai iepazīstina ar tematu. Skolēni izsaka iespējamās atbildes, idejas, būtiskus vārdus u. tml., uzmanīgi klausoties, papildinot, bet nekommentējot un nevērtējot citu idejas.
Projektu metode	Skolotājs palīdz skolēniem formulēt projekta mērķi, izveidot darba grupas, sniedz atbalstu projekta izveidē. Skolēni grupā formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos skolēnus.
Situācijas analīze	Skolotājs vai skolēns rakstiski vai mutiski piedāvā skolēniem reālas situācijas aprakstu un uzdod atbildēt uz jautājumu vai jautājumiem par šo situāciju. Skolēni pārrunā (dažkārt arī novēro), analizē, pieraksta, secina, veido kopsavilkumus vai ieteikumus.
Spēles	Skolotājs ir sagatavojis atbilstošajai tēmai vai konkrētajai stundai tematiski atbilstošu galda spēli vai kustību spēli un iepazīstina ar tās noteikumiem skolēnus. Skolēni iesaistās spēlē. Spēles sagatavošanu pēc skolotāja norādījumiem var veikt arī skolēni.
Stāstījums (izklāsts, lekcija)	Skolotājs vai skolēns izklāsta kāda temata saturu, tas var būt kādu ideju, viedokļu, faktu, teoriju vai notikumu izklāsts. Skolēni klausās, veido pierakstus atbilstoši uzdotajam uzdevumam, uzdod jautājumus.
Uzdevumu risināšana	Skolotājs vai skolēns izstrādā vai izvēlas vārdiem vai simboliem veidotus situāciju (darbību?) aprakstus. Skolēni, veicot noteiktas darbības, meklē to risinājumu.
Vingrināšanās	Skolotājs uzdod un skolēni vairākkārtīgi izpilda (atkārto) vairāk vai mazāk vienvērtīgas darbības.
Vizualizēšana	Skolotājs vai skolēni izmanto vai izveido patstāvīgi dažādus simboliskus uzskates līdzekļus – domu kartes, shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, kartes, zīmējumus u. c. (Simboliskie uzskates līdzekļi ir īstenības objektu attēli ar vārdu, simbolu un krāsu palīdzību.)

Mācību metožu konkrētie piemēri iekļauti programmas sadaļā “Skolēnu mācību darbības un aktivitātes zināšanu, prasmju un attieksmju apguvei. Mācību metožu piemēri”.

Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks

6. KLASE

Mācību uzdevumi

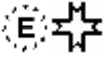

- Iegūt pamatzināšanas un izpratni par vēstures priekšmeta būtību, tuvākās apkārtnes, Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures senākajiem posmiem un izpratni par vienkāršākajām vēsturiskajām cēloņsakarībām.
- Iepazīties ar dažāda veida vēsturiskās informācijas avotiem, izmantot tos izvirzīto uzdevumu risināšanā.
- Gūt pieredzi atstāstīt un salīdzināt vēstures notikumus, lietojot apgūtos vēstures jēdzienus.

Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks

1 . Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures posmi, galvenie jautājumi un jēdzieni

1. variants

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Vēstures priekšmets (8 stundas)	Vēstures jēdziena noskaidrošana. Vēsture kā reiz notikušais un zinātne, kas to pēta. Priekšstats par laiku “agrāk un tagad”. Vēstures izziņāšanas pamati. Vēstures avoti. Arheoloģija. Laika skaitīšana. Manas mājas un tuvākā apkārtnē. Baltijas jūra un valstis ap to. Eiropa. Pasaule.	vēsture, vēsturnieks, vēstures avoti , gadsimts , gadu tūkstoši , pirms Kristus jeb mūsu ēras, pēc Kristus jeb mūsu ēra, muzejs , arheoloģija

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Aizvēsture (4 stundas)	Cilvēka rašanās un attīstība. Izplatīšanās virzieni. Seno cilvēku dzīvesveids. Pirmie nodarbošanās veidi. Darbarīki. Mītnes. Apģērbs. Māksla un reliģiskie ticējumi. Cilvēku sabiedriskās attiecības. Senākie iedzīvotāji Latvijas teritorijā. Somugri un balti.	aizvēsture ledus laikmets, akmens laikmets, dzimta (ģints), cilts, reliģija
 Pārmaiņas seno cilvēku dzīvē (3 stundas)	Senāko civilizāciju rašanās priekšnoteikumi. Auglīgais pusmēness. Dzelzs apstrādes sākums. Senākās pilsētas.	civilizācija, amatniecība, tirdzniecība
 Senie Austrumi (12 stundas)	Cilvēks un daba. Iedzīvotāji, nodarbošanās veidi. Senākās civilizācijas – Divupe un Ēģipte. Pilsētvalstis. Reliģija un valsts. Sabiedrība un tās pārvalde. Rakstība un rakstītie vēstures avoti. Skola, izglītība. Zinātnes sasniegumi. Arhitektūra un māksla. Kari un iekarojumi, impēriju veidošanās.	valsts, valdnieks, faraons, dinastija, piramīda, templis, priesteris, likumi, tiesības, ierēdņi, nauda un maiņa, nodevas, algotņi, vergi, verdzība, ķīļraksti, hieroglifi, papiross, mīti
 Civilizācijas citur pasaulē un to sasniegumi (6 stundas)	Vidusjūras austrumu piekraste (Feniķija, Izraēla). Indija un Ķīna. Amerika un Āfrika.	Bībele, alfabēts
 Antīkā pasaule – Senā Grieķija (22 stundas)	Krētas un Mikēnu kultūras. Grieķu pilsētvalstis un to iedzīvotāji (Atēnas, Sparta). Maķedonijas Aleksandra impērija. Sengrieķu kultūra. Sengrieķu kultūras mantojums.	pilsētvalsts, polisa, demokrātija, aristokrātija, impērija, reformas, filozofija, akropole, arhitektūra, eposs

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Antīkā pasaule – Senā Roma (15 stundas)	Romas dibināšana, tās iedzīvotāji un viņu dzīvesveids. Romas republika. Romiešu iekarojumi un impērija. Senās Romas kultūras mantojums.	republika, province, senāts, konsuls, veto, kolizejs, barbari

2. variants

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Vēstures priekšmets. Ievads dzimtenes vēsturē (12 stundas)	Vēsture kā zinātne un vēsture kā pagātne. Vēstures izziņāšanas pamati. Vēstures pieminekļi tuvākajā apkārtnē (pilsētā, pagastā, novadā). Dzimtas vēsture. Dzimtas koks. Latvijas novadi. Latvijas simbolika (ģerbonis, karogs, himna). Vēsturiskās teikas.	vēsture, vēsturnieks, vēstures avoti, gadsimts , gadu tūkstotis pirms Kristus jeb mūsu ēras, pēc Kristus jeb mūsu ēra, muzejs , folklorā
 Latvijas teritorija tālā senatnē (1 stunda)	Daba un reljefs senatnē. Dzīvnieku pasaule.	
 Aizvēsture Latvijas teritorijā (10 stundas)	Vēstures avoti. Arheoloģija. Pirmie iedzīvotāji Latvijas teritorijā, viņu nodarbošanās veidi, darbarīki, mītnes. Kultūra Senlatvijā (sabiedrība, apģērbi, rotas, ornamentu, ticējumi). Zemnieku sēta.	aizvēsture, arheoloģija , vēstures avoti, ledus laikmets, akmens laikmets, dzimta (ģints), saime , cilts , relīģija , bronza, amatniecība, tirdzniecība.

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Senie Austrumi (12 stundas)	Cilvēks un daba. Iedzīvotāji, nodarbošanās veidi. Senākās civilizācijas – Divupe un Ēģipte. Pilsētvalstis. Reliģija un valsts. Sabiedrība un tās pārvalde. Rakstība un rakstītie vēstures avoti. Skola, izglītība. Zinātnes sasniegumi. Arhitektūra un māksla. Kari un iekarojumi, impēriju veidošanās.	civilizācija, valsts, valdnieks, faraons, dinastija, piramīda, templis, priesteris, likumi, tiesības, ierēdņi, nauda un maiņa, nodevas, algotņi, vergi, verdzība, ķīļraksti, hieroglifi, vēstures avoti, papirus, mīti
 Civilizācijas citur pasaulē un to sasniegumi (3 stundas)	Vidusjūras austrumu piekraste (Feniķija, Izraēla). Indija un Ķīna. Amerika un Āfrika.	Bībele, alfabēts
 Antīkā pasaule – Senā Grieķija (18 stundas)	Krētas un Mikēnu kultūras. Grieķu pilsētvalstis un to iedzīvotāji (Atēnas, Sparta). Maķedonijas Aleksandra impērija. Sengrieķu kultūra. Sengrieķu kultūras mantojums.	pilsētvalsts, polisa, demokrātija, aristokrātija, impērija, imperators, reformas, filozofija, akropole, arhitektūra
 Antīkā pasaule – Senā Roma (14 stundas)	Romas dibināšana, tās iedzīvotāji un viņu dzīves veids. Romas republika. Romiešu iekarojumi un impērija. Senās Romas kultūras mantojums.	republika, province, senāts, konsuls, veto, kolizejs, barbari

2. Skolēnu mācību darbības un aktivitātes zināšanu, prasmju un attieksmju apguvei. Mācību metožu piemēri

2.1. Zināšanas un izpratne par Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturi

2.1.1. Zināšanas un Izpratne par svarīgākajiem vēstures posmiem

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Zina, ka vēsturē bijuši dažādi atšķirīgi laikmeti.	Skolēni salīdzina apgūto vēstures posmu un laikmetu materiālās un garīgās kultūras liecības, meklējot kopīgo un atšķirīgo.
Izprot vēsturi kā pagātņi.	Skolēni veido laika līnijas par savas dzīves būtiskākajiem notikumiem, nostiprinot izpratni par pagātņi un tagadni. Iegūto izpratni skolēni attiecina arī uz vēstures notikumiem.
Zina ievērojamākos Latvijas vai seno laiku vēstures notikumus.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, skolēni apgūst ievērojamāko vēstures notikumu saturu.
Prot noteikt senāko vēstures periodu raksturīgākās materiālās kultūras liecības.	Izmantojot mācību grāmatas, skolotāja stāstījumu vai muzeju ekspozīcijas, skolēni mācās identificēt senākās vēstures raksturīgākās materiālās kultūras liecības (piemēram, senos darbarīkus, pilskalnus un muižas, u. c.).
Zina ievērojamāko Latvijas vai seno laiku vēsturiskās personas un viņu veikumu.	<i>Spēles</i> Skolotājs ir sagatavojis tematisku spēli par ievērojamām vēsturiskajām personām, (piemēram, viņu veikuma apraksts jāsavieto ar vizuālo attēlu). Spēles izstrādi pēc skolotāja norādījumiem var veikt arī skolēni.
Izprot to Latvijas svētku un piemiņas dienu vēsturisko kontekstu, kas apgūtas programmas ietvaros.	Mācoties tematus par savu dzimtu, tuvāko apkārtni un valsti, skolēni iepazīstas ar valsts svētku un piemiņas dienām (piemēram, apskatot Latvijas senāko vēsturi saistībā ar baltiem, skolotājs uzsver Baltu vienības dienu).

2.1.2. Vēstures priekšmeta valoda

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot, ka, runājot par vēsturi, tiek lietoti speciāli jēdzieni.	Izmantojot mācību grāmatu tekstus, skolēni noskaidro viņiem nesaprotamos vārdus, pēc tam ar skolotāja palīdzību noskaidro to saturisko jēgu.

2.2. Vēstures pētīšana un interpretēšana

2.2.1. Mācību literatūras, vēsturisko avotu, vēstures literatūras, karšu, enciklopēdiju, statistisko datu, elektronisko informācijas tehnoloģiju izmantošana

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Zina, ka informāciju par vēsturi var iegūt mācību literatūrā, enciklopēdijās, vēstures atlantos.	<u>Stāstījums (izklāsts, lekcija, demonstrēšana)</u> Skolotājs izstāsta un demonstrē (mācību literatūrā, enciklopēdijās, vēstures atlantos, folklorā, daiļliteratūrā, internetā), kur par vēstures notikumiem iespējams iegūt informāciju. Skolēni klausās, veido pierakstus un uzdod jautājumus.
Prot lietot vēstures kartes, saprot tajās ietverto informāciju (apzīmējumus, simbolus, mērogu).	Skolēni uzdevumu veikšanai izmanto vēstures kartes (piemēram, iegūstot kartogrāfisku informāciju par Seno Divupi). Skolotājs palīdz saprast tajās ietverto informāciju (apzīmējumus, simbolus, mērogu). Skolēni veic patstāvīgus uzdevumus, izmantojot vēstures kartes.
Prot izmantot skolas bibliotēku un internetu vēsturiskās informācijas iegūšanai.	Skolēni iepazīstas ar bibliotēkas un interneta izmantošanas pamatprincipiem un cenšas patstāvīgi iegūt bibliotēkā un internetā informāciju par jautājumiem, kas izvirzīti vēstures stundās.
Prot informēt citus par uzziņāto, arī atstāstīt iegūto informāciju.	Skolēni saviem vārdiem atstāsta informāciju, kas iegūta no mācību grāmatas vai kāda vēsturiskās informācijas avota.
Ir pieredze darboties ar vēstures avotiem un literatūru.	Skolēni veic dažāda veida uzdevumus, kuros jāizmanto vēstures avoti un literatūra.

2.2.2. Vēstures procesa nepārtrauktība un tajā notiekošās pārmaiņas

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Prot skaitīt laiku vēsturē – pirms un pēc mūsu ēras, hronoloģizēt viņiem zināmus notikumus pa gadiem, desmitgadēm, gadsimtiem un gadu tūkstošiem.	<u>Uzdevumu risināšana</u> Skolotājs izskaidro laika skaitīšanas vēsturē pamatprincipus, māca veidot vēstures laika skaitīšanas līniju, atzīmējot laiku pirms mūsu ēras un mūsu ērā. Skolotājs uzdod skolēniem sakārtot notikumus hronoloģiskā secībā un veikt aprēķinus laika skaitīšanā.
Prot stāstā par pagātņi sakārtot zināmus notikumus hronoloģiskā secībā, izrēķināt laika atstarpes starp notikumiem.	<u>Vingrināšanās</u> Skolotājs vairākkārtīgi nosauc dažādu gadskaitļu kombinācijas, skolēni fiksē tos un izkārto laika līnijā, izrēķina laika hronoloģiskās atstarpes starp notikumiem.
Izprot, ka pastāv atšķirības starp pagātņi, tagadņi un nākotņi, saskata noteiktā laika periodā notikušās pārmaiņas cilvēku dzīvē.	<u>Āra (muzeja) nodarbība</u> Skolotājs vēstures muzejā dod skolēniem uzdevumu noskaidrot, ar ko cilvēku dzīve pagātnē atšķīrās no mūsdienām. Skolēni pieraksta savus novērojumus un izdara secinājumus. Skolotājs rosina skolēnus pārdomāt jautājumu, vai mūsdienu sadzīves priekšmeti un citas. liecības arī nonāks muzejos nākotnē. <u>Vizualizēšana</u> Skolotājs, izmantojot uzskates līdzekļus – attēlus, zīmējumus, fotogrāfijas u. c., demonstrē, kā notikušās pārmaiņas cilvēku dzīves dažādās jomās. Salīdzinot vizuālos un rakstītos vēstures avotus, skolēni meklē atšķirības starp dažādiem laika periodiem.

2.2.3. Cēloņu un seku mījsakarība

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Skolēni izprot, ka vēstures notikumiem ir cēloņi un sekas.	Skolēni noskaidro cēloņus un sekas, aplūkojot sadzīviskas situācijas un saskatot tās vēsturiskos notikumus.
Prot skaidrot, kāpēc cilvēki pagātnē rīkojušies tā un ne citādi.	Izmantojot iegūtos priekšstatus par cēloņiem un sekām, skolēni noskaidro, kas ietekmē cilvēku rīcību konkrētā situācijā (piemēram, mājokļu un apģērba rašanās, uguns izmantošanas sākums).

2.2.4. Kopīgais un atšķirīgais, salīdzinot vēstures notikumus laikā un telpā

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot, ka pagātnē cilvēki dzīvoja savādāk nekā mūsdienās.	Skolēni meklē un atrod kopīgo un atšķirīgo pagātnes un tagadnes notikumus, izmantojot kartes, ilustrācijas, notikumu aprakstus.
Iegūst izpratni par savas tautas tradicionālajām kultūras pamatvērtībām.	Izmantojot daudzveidīgas iespējas (muzeju apmeklējums, priekšmeti, folklorā, literatūra), skolēni paplašina sākumskolā iegūtās zināšanas par savas tautas tradīcijām, kultūru, dzīvesveidu, pamatvērtībām.

2.2.5. Daudzveidīgā sabiedrība kā vēstures procesa rezultāts

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot, ka vēstures mācīšanās var palīdzēt iepazīt citus cilvēkus un kultūras.	Skolēni ar ilustratīvā materiāla un tekstu palīdzību mācās saskatīt dažādu tautu dzīvesveida atšķirības, cenšas iejusties (empātija) atšķirīgajā, tādējādi veidojot tolerantu attieksmi pret atšķirīgo.

2.2.6. Viedokļu daudzveidības iespējamība vēstures skaidrojumos

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Apgūst prasmi iegūt informāciju no dažādiem vēstures avotiem.	Skolēni nosaka vēstures avotu veidus, tos atpazīst un pastāsta par to saturu.
Zina, ka stāsti var būt par reālām personām un notikumiem vai izdomāti.	Izmantojot folkloras, literatūras un citus materiālus, skolēni mācās atšķirt izdomātus stāstus no reāliem notikumiem (piemēram, pasakas, fragmenti no hronikām u. c.).
Izprot, ka dažādi apraksti par vienu un to pašu notikumu var atšķirties.	Skolēni salīdzina dažādus vēstures un informācijas avotus par vienu un to pašu notikumu, meklē kopīgo un atšķirīgo tajos.

3. Sevis kā vēstures procesa dalībnieka apzināšanās

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot, ka vēsture ir arī atsevišķu cilvēku dzīves vēsture jeb dzīvesstāsti.	Skolēni veido savu personīgo (vai ģimenes) laika līniju, ietverot tajā savas dzīves svarīgākos notikumus, un salīdzina savu (vai ģimenes) attīstību dažādos laika posmos. Skolēni salīdzina ilustratīvo materiālu (vai citus uzskates līdzekļus) par pagātni un tagadni.
Izprot kultūras pieminekļa jēdzienu un nozīmi.	Skolēni iepazītas ar tiem tuvākās apkārtnes kultūras pieminekļiem, kas saistīti ar apgūstamo vielu, izzina to izcelsmi un vēsturi sīkāk.
Zina valsts svētkus un piemiņas dienas.	<u>Stāstījums (izklāsts, lekcija)</u> Skolotājs vai skolēns, kurš iepriekš sagatavojies, valsts svētku vai atceres dienas priekšvakarā pastāsta tā vēsturisko kontekstu. Skolēni klausās, veido pierakstus atbilstoši uzdotajam uzdevumam, uzdod jautājumus. Skolēni, piedaloties valsts svētku svinēšanā, veido pieredzes izjūtu savai valstij.

7. KLASE

Mācību uzdevumi

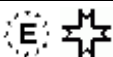

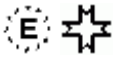
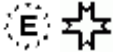
- Iegūt pamatzināšanas par tuvākās apkārtnes, Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturi viduslaikos un izpratni par šī vēstures perioda vēsturiskajām cēloņsakarībām.
- Veidot prasmes un iemaņas iegūt informāciju no dažādiem avotiem un izmantot tos izvirzīto uzdevumu risināšanā.
- Ar skolotāja palīdzību argumentēti interpretēt pagātnes un mūsdienu pasaules notikumus, lietojot vēstures jēdzienus.

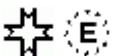
Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks

1. Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures posmi, galvenie jautājumi un jēdzieni

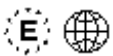

1. variants

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Viduslaiku sākums (3 stundas)	Kristietības rašanās un izplatīšanās. Lielā tautu staigāšana. Barbaru karalistes. Romas impērijas bojā eja.	klejotāji, regress
 Franku valsts (3 stundas)	Franku valsts rašanās. Kārļa Lielā impērija.	karalis, karadraudze, feods, katolicisms
 Bizantija (2 stundas)	Konstantinopole. Bizantijas kultūras sasniegumi.	pareizticība
 Arābi un islāms (3 stundas)	Islāma rašanās. Arābu iekarojumi. Arābu sasniegumi zinātnē un kultūrā.	islāms

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Vikingi (4 stundas)	Skandināvijas iedzīvotāji un viņu nodarbošanās. Jaunu zemju atklāšana. Vikingi Baltijas zemēs.	vikingi, normāņi
 Latvijas teritorija pirms krustnešu iebrukuma (8 stundas)	Iedzīvotāji Latvijas teritorijā 10.–12. gadsimtā. Pilskalni. Dzīve pilī un pilsētā. Pagānisms un iepazīšanās ar kristietību. Savstarpējie sirojumi.	pils-sēta, pilskalni, valstiskie veidojumi
 Krievzeme (3 stundas)	Krievzemes izveidošanās. Kristietības pieņemšana. Mongolu iebrukums.	kņazs, kņaziste, stepju klejotāji, orda
 Krusta kari (5 stundas)	Karu cēloņi un sākums. Kari Tuvajos Austrumos. Krusta kari Eiropā.	pāvests, garīdzniecība, krustnesis, bruņinieku ordenis, rekonkista
 Krusta kari Latvijas teritorijā (9 stundas)	Pirmie vācu kristietības sludinātāji. Rīgas dibināšana. Livonijas ordenis. Latvijas teritorijas pakļaušana.	bīskaps, hronika
 Viduslaiku sabiedrība un dzīvesveids (10 stundas)	Viduslaiku Eiropas un Livonijas kultūra. Sabiedrības kārtas un īpašums viduslaikos. Garīdzniecība. Klosteru dzīve. Skola. Bruņniecība. Zemnieku dzīve. Māksla un kultūra viduslaikos.	baznīca, klosteris, mūks, feodālis, vasalis, senjors, lēnis, kārta bruņinieks, ģerbonis, naturālā saimniecība, muiža, muižnieks, kļaušas, nodevas, romānika, gotika
 Viduslaiku pilsēta (10 stundas)	Pilsētu veidošanās un attīstība. Arhitektūra. Amatniecība un tirdzniecība. Hanza. Livonijas pilsētas Hanzas sastāvā. Pilsētnieku dzīvesveids. Pilsētu pārvalde. Dzīve viduslaiku Rīgā.	ģilde, cunftē, rāte

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Eiropas valstis 13.–15. gadsimtā. (10 stundas)	Centralizētu valstu veidošanās. Anglija, Francija, Skandināvijas valstis, krievu zemju apvienošana, Lietuvas lielkunigaitija. Livonijas valstis un to pārvalde.	parlaments, monarhija, ūnija

2. variants

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Eiropa agrajos viduslaikos (8 stundas)	Lielā tautu staigāšana. Barbaru valstis. Franku valsts. Eiropas iedzīvotāji – romieši, ģermāņi, slāvi, balti u. c. Kristīgās baznīcas nostiprināšanās. Dzīve klosteros. Bizantija. Franku impērija. Vikingi. Senkrievu valsts.	karalis, karadraudze, baznīca, klosteris, mūks, feods, feodālis, vasalis, senjors, bruņinieks, klejotāji
 Krusta karu laikmets (8 stundas)	Arābu un islāma pasaule. Krusta kari Tuvajos Austrumos un Eiropā. Krusta karu rezultāti.	islāms, pāvests, garīdzniecība, krustnesis, bruņinieku ordenis, pareizticība, katolicisms
 Viduslaiku Eiropas iedzīvotāji (8 stundas)	Garīdzniecība. Bruņniecība. Zemnieki. Pilsētnieki.	kārta, ģerbonis, naturālā saimniecība
 Eiropas zemes attīstītajos viduslaikos (6 stundas)	Francijas attīstība. Anglijas attīstība. Vācu Svētās Romas impērija. Skandināvijas valstis. Krievijas izveidošanās un attīstība. Polija un Lietuva.	parlaments, monarhija, ūnija

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Kultūra un izglītība viduslaikos (4 stundas)	Skola. Zinātnes attīstība. Universitātes. Mākslas un arhitektūras stili.	regress, romānika, gotika
 Sabiedrība Latvijas teritorijā krustnešu iebrukuma priekšvakarā (8 stundas)	Kurši, zemgaļi, sēļi, latgaļi, lībieši – Latvijas teritorijas iedzīvotāji. Valstiskie veidojumi. Saimnieciskā dzīve. Kultūra un dzīvesveids. Attiecības ar kaimiņu tautām (skandināviem, krieviem, lietuviešiem, igauņiem).	saime, pils-sēta, pilskalns, valdnieks
 Krusta kari Baltijā (10 stundas)	Pirmie vācu bīskapi un Zobenbrāļu ordenis. Rīgas dibināšana. Baltijas tautu cīņas pret krustnešiem. Senprūšu pakļaušana. Lietuvas valsts izveide.	bīskaps, hronika
 Livonija (18 stundas)	Livonijas valstis un pārvalde. Pilsētas Livonijā. Hanza. Livonijas kultūra. Latvieši Livonijā.	muiža, muižnieks, kļaušas, nodevas, ģilde, cunfte, rāte, Hanza

2. Skolēnu mācību darbības un aktivitātes zināšanu, prasmju un attieksmju apguvei. Mācību metožu piemēri

2.1. Zināšanas un izpratne par Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturi

2.1.1. Zināšanas un izpratne par svarīgākajiem vēstures posmiem

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Zina apgūtos Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures periodus.	<u>Darbs ar tekstu</u> Skolotājs piedāvā tekstus no mācību grāmatām par Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures notikumu un lielāko periodu saturu lasīšanai un mācību uzdevumu veikšanai. Skolēni iepazīstas ar tekstu, paši veido jautājumus vai analizē, atbild uz skolotāja jautājumiem.

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot būtiskākās atšķirības starp apgūtajiem vēstures periodiem.	Skolēni pēc izvirzītajiem kritērijiem salīdzina dažādus vēstures periodus, meklējot kopīgo un atšķirīgo.
Prot noteikt un identificēt apgūto Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures periodu raksturīgākās materiālās un garīgās kultūras liecības.	Izmantojot vēstures avotus un literatūru, skolēni meklē seno laiku un viduslaiku redzamākās un būtiskākās materiālās un garīgās kultūras pazīmes.
Zina apgūtās Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturiskās personas un viņu veikumu.	<i>Apskats</i> <i>Skolotājs rosina izzināt kādas vienas vai vairāku vēsturisko personu veikumu. Skolēni vāc informāciju bibliotēkā un internetā, rezultātus apkopo rakstiskā apskatā.</i>
Zina un izprot to Latvijas svētku un piemiņas dienu vēsturisko kontekstu, kas apgūtas saskaņā ar tematisko plānu.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, saskaņā ar tematisko plānu skolēni apgūst tos vēsturiskos notikumus, kuri izsludināti par Latvijas svētkiem vai piemiņas dienām. Skolēni analizē to svinēšanas vai pieminēšanas nozīmi mūsdienās, piemēram, Baltu vienības dienas saistību ar 13. gadsimta notikumiem.

2.1.2. Vēstures priekšmeta valoda

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot un lieto tos jēdzienus, kas apgūti tematiskā plāna ietvaros.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, skolēni apgūst vēstures jēdzienus. Nostiprina jēdzienu izpratni, lietojot tos stāstījumā vai diskusijās.

2.2. Vēstures pētīšana un interpretēšana

2.2.1. Mācību literatūras, vēsturisko avotu, vēstures literatūras, karšu, enciklopēdiju, statistisko datu, elektronisko informācijas tehnoloģiju izmantošana

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Skolēni gūst pieredzi orientēties daudzveidīgā vēsturiskā informācijā, lai atlasītu sev svarīgāko.	Skolēni, izmantojot skolas bibliotēku un internetu, patstāvīgi meklē informāciju par uzdotajiem jautājumiem.

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Prot salīdzināt dažādu avotu sniegto informāciju.	Izmantojot salīdzināšanas metodi, skolēni izvērtē dažādus avotus par vienu notikumu, nosaka līdzīgo un atšķirīgo, piemēram, Indriķa un Atskaņu hroniku sniegtās ziņas par Rīgas dibināšanu. Skolēni mācās izprast dažādu skaidrojumu cēloņus.
Gūst pieredzi atšķirt vēstures avotus un vēstures literatūru.	Skolēni analizē vēsturiskos notikumus, izmantojot vēstures avotus un vēstures literatūru. Skolēni salīdzina ziņas, kas iegūtas no vēstures avotiem ar vēstures literatūrā sastopamajām interpretācijām, piemēram, hroniku ziņas par Rīgas dibināšanu un dažādas versijas, kas sastopamas vēstures literatūrā.

2.2.2. Vēstures procesa nepārtrauktība un tajā notiekošās pārmaiņas

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot, ka vienā un tajā pašā laikā dažādās vietās notikuši atšķirīgi notikumi.	Skolēni veido sinhronās tabulas, salīdzinot notikumus vienā laikā dažādās vietās, piemēram, centralizēto valstu veidošanos Francijā, Anglijā un Krievijā.
Gūst pieredzi salīdzināt zināmus vēsturiskos notikumus dažādās vietās vienā un tajā pašā laikā.	Skolēni analizē sinhrono tabulu saturu, meklējot kopīgo un atšķirīgo.

2.2.3. Cēloņu un seku mījsakarība.

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Skolēni attīsta iemaņas patstāvīgi saskatīt konkrēta vēsturiska notikuma cēloņus un sekas.	Skolēni strādā ar dažādiem vēstures avotiem un vēstures literatūru, meklē konkrētu vēsturisku notikumu cēloņus un sekas.
Veido izpratni par to, ka vēstures notikumiem parasti ir vairāki cēloņi un sekas.	Skolēni nosaka vai atrod viena izraudzīta notikuma cēloņus un sekas. Skolēni savstarpēji salīdzina iegūtās atbildes un meklē atbildi uz jautājumu, kāpēc tās atšķiras.
Spēj saskatīt, kā saistīti kāda vēsturiska notikuma dažādie cēloņi.	Skolēni uzzina un analizē kāda vēsturiska notikuma, piemēram, krusta karu, cēloņus. Skolēni meklē, kas savstarpēji saista šos dažādos cēloņus.

2.2.4. Kopīgais un atšķirīgais, salīdzinot vēstures notikumus laikā un telpā

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Skolēni mācās apgūt savas tautas kultūras vērtības un iepazīt citu tautu ieguldījumu kultūras attīstībā.	Skolēni meklē atšķirīgo un kopīgo dažādu reģionu attīstībā viduslaikos, pēc tam vērtē atšķirības (piemēram, salīdzinot Latviju, Baltiju un Rietumeiropu, Eiropu un Tuvos Austrumus).
Zina, ka daudzi Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures notikumi ir savstarpēji saistīti.	Skolēni veido laika līnijas, atzīmējot sinhronos notikumus Latvijā, Eiropā un pasaulē. Nosaka, kuri no tiem ir savstarpēji saistīti un ietekmējuši cits citu.
Attīsta spēju saskatīt atšķirības starp dažādiem pagātnes periodiem, salīdzināt tos.	Apgūstot mācību materiālu, skolēni mācās saskatīt viduslaiku perioda raksturīgās pazīmes (kas raksturīgas tikai viduslaikiem). Sameklētās pazīmes skolēni salīdzina ar citiem vēstures periodiem (piemēram, viduslaiku pilsētas atšķirība no seno laiku pilsētas).

2.2.5. Daudzveidīgā sabiedrība kā vēstures procesa rezultāts

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Gūst pieredzi iepazīt dažādu tautu nozīmīgākās tradīcijas, iepazīst kultūru daudzveidību.	Skolēni ar ilustratīvā materiāla un teksta palīdzību meklē dažādu tautu dzīvesveida īpatnības, cenšas iejusties (empātija) atšķirīgajā, tādējādi veidojot tolerantu attieksmi.
Gūst pieredzi Latvijas un citu tautu kultūras vērtību analizē.	Skolēni uzzina Latvijas, Baltijas tautu garīgās un materiālās kultūras vēstures būtiskākās pazīmes, meklē kopīgo un atšķirīgo tajās. Skolēni nosaka, kādi seni kultūras elementi saglabājušies līdz mūsdienām.
Gūst pieredzi vērtēt vēsturi, iejūtoties dažādās sociālajās lomās.	Skolēni izspēlē lomu spēli par vācu krustnešiem, bīskapu Albertu, līviem un Kaupo.
Gūst pieredzi novērtēt Eiropas vēstures ietekmi un devumu Latvijas vēsturē.	Skolēni analizē dažādu Eiropas vēstures procesu, piemēram, krusta karu, Hanzas u. c. ietekmi uz Latvijas un Baltijas vēsturisko attīstību.

2.2.6. Viedokļu daudzveidības iespējamība vēstures skaidrojumos

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Skolēni mācās apkopot dažādu avotu sniegto informāciju un izdarīt secinājumus, balstoties uz to.	Skolēni iepazīst atšķirīgus informācijas avotus par vienu un to pašu notikumu un apkopo no tiem iegūto informāciju savā stāstījumā par notikumu (piemēram, stāstījums par Rīgas dibināšanu, kas balstīts gan uz mācību grāmatas tekstu, gan latviešu tautas teikām, gan Livonijas Indriķa un Atskaņu hroniku ziņām).
Veido izpratni par faktu un viedokļu atšķirību.	Izmantojot sadzīviskas vai vēsturiskas situācijas, skolēni mācās saskatīt fakta un viedokļa būtību, kā arī iespējamās atšķirības starp faktu un viedokli.
Izprot ar ko atšķiras fakti no viedokļiem, kas par tiem izteikti. Izprot, ka vēsturiskās informācijas trūkums var novest pie atšķirīga pagātnes skaidrojuma.	Izmantojot daudzveidīgus avotus un tekstu materiālu, skolēni skaidro dažādas versijas par vienu un to pašu notikumu (piemēram, atšķirīgas versijas par Rīgas dibināšanu Livonijas Indriķa un Atskaņu hronikās).

3. Sevis kā vēstures procesa dalībnieka apzināšanās

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
<i>Ir pieredze analizēt, kādas vēsturiskas personas sasniegumu vai neveiksmju cēloņus, domājot kā viņi paši būtu rīkojušies šīs personas vietā.</i>	Skolēni izspēlē lomu spēli par vācu krustnešiem, bīskapu Albertu, līviem un Kaupo. Pēc tam skolēni piedalās diskusijā, kurā pauž personisko attieksmi pret savu lomu vēsturiskajiem personāžiem. Skolēni analizē savu personāžu pozitīvo veikumu un kļūdas.
<i>Skolēni izsaka savu vērtējumu, formulē savu viedokli un attieksmi pret vēstures notikumiem.</i>	<u>Debates</u> <i>Skolotājs piedāvā apspriešanai apgalvojumu, ka līvu vadonis Kaupo nav uzskatāms par savas tautas nodevēju. Diviem skolēniem vai skolēnu grupām ir uzdevums argumentēti aizstāvēt divus pretējus viedokļus – “nodevējs”, “nav nodevējs”.</i> <i>Skolēni vērtē Kaupo rīcību, izmantojot ētiskos kritērijus: labs – ļauns, pareizs – nepareizs, vēsturiski attaisnojies – neattaisnojies.</i>
<i>Skolēni prot diskutēt un aizstāvēt savu viedokli, kā arī uzklaustīt citu viedokļus.</i>	<u>Diskusija</u> Skolēni iepazīstas ar krusta karu ietekmi Latvijas vēsturē. Skolēni (grupa vai visa klase) diskutē, argumentēti aizstāvot un apstrīdot viedokļus par šī notikuma pozitīvajām un negatīvajām sekām.

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
<p>Ir motivēti piedalīties kultūras pieminekļu saglabāšanā, uzkopšanā un aizsardzībā.</p>	<p>Skolēni iepazīst tuvākās apkārtnes kultūras pieminekļus – pilskalnus, pilis, pilsdrupas u. c. Skolēni meklē to saistību ar mācību stundās apgūtajiem tematiem. Skolēni uzzina par problēmām, kas saistītas ar pieminekļu saglabāšanu, izsaka savus ieteikumus, kā labāk saglabāt pieminekļus nākamajām paaudzēm.</p>

8. KLASE

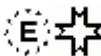
Mācību uzdevumi

- Iegūt zināšanas par tuvākās apkārtnes, Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturi jaunajos laikos un izpratni par šā vēstures perioda cēloņsakarībām.
- Veidot izpratni par vēstures interpretāciju daudzveidības iespējamību.
- Veidot personisko viedokli, lai patstāvīgi, argumentēti un radoši interpretētu pagātnes un mūsdienu pasaules notikumus, lietojot vēstures jēdzienus.

Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks

1. Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures posmi, galvenie jautājumi un jēdzieni

1. variants

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Renesanse (4 stundas)	Renesanses un humānisma rašanās Itālijas pilsētās un izplatība Eiropā. Rīga un Livonija renesanses un humānisma laikmetā.	humānisms
 Lielie ģeogrāfiskie atklājumi (7 stundas)	Atklājumu cēloņi un norise. Eiropieši un Jaunā Pasaule. Kolonizācijas sākums.	konkistadori, koloniālisms
 Reformācija (7 stundas)	Reformācijas cēloņi. Vācija 16. gadsimtā. Reformācijas norise Vācijā un Livonijā. Protestantisma virzienu daudzveidība Eiropā. Kontreformācija un jezuīti Eiropā un Latvijā. Ticības kari.	reforma, protestantisms, konfesija, luterānisms, jezuīti, kontrreformācija, inkvizīcija

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Latvijas zeme un tās iedzīvotāji 16.–18. gadsimtā (10 stundas)	Zemnieki un muiža Livonijā. Livonijas pilsētas. Livonijas sabrukums. Poļu laiki. Zviedru laiki. Kurzemes hercogiste. Latvijas teritorijas pievienošana Krievijai.	dzimtbūšana, dzimtzemnieks
 Absolūtisms un apgaismība Eiropā (6 stundas)	Ievērojamākie absolūtie valdnieki Eiropā (Francija, Prūsija, Austrija, Krievija). Apgaismība. Apgaismotais absolūtisms. Absolūtisma laikmeta kultūra.	buržuāzija, absolūtisms, galms, manufaktūra, merkantilisms
 Lielās revolūcijas (7 stundas)	Revolūcija Anglijā. ASV Neatkarības karš. Lielā franču revolūcija. Napoleona laiks Francijā un Eiropā. Revolūciju cēloņi un sekas.	revolūcija, diktatūra, terors, politiskā partija, parlamentārisms
 Eiropa pēc Vīnes kongresa (8 stundas)	Vīnes kongress. Nacionālās kustības. 1848. gada revolūcijas Eiropā. Austroungārija. Itālijas apvienošana. Vācijas apvienošana. Krievija un tās Baltijas guberņas. Jaunlatviešu kustība.	nācija, nacionālisms ģermanizācija, rusifikācija
 Kolonijas un metropoles (7 stundas)	Eiropiešu koloniālās impērijas. Angļu kolonijas Ziemeļamerikā. Āzijas, Āfrikas un Austrālijas zemju attīstība. Pasaules sadalīšanas nobeigums.	konstitūcija, imperiālisms
 Industriālā revolūcija (9 stundas)	Industriālās revolūcijas cēloņi un norise. Nozīmīgākie atklājumi un izgudrojumi. Urbanizācija. Sociālās kustības. Latvija 19. gadsimta otrajā pusē.	kapitāls, kapitālisms, algotie strādnieki, industrializācija, urbanizācija, arodbiedrības, marksisms, sociālisms, liberālisms
 Pasaule 19. un 20. gadsimta mijā (5 stundas)	Lielvalstu ekonomiskā un politiskā attīstība. Militāro bloku veidošanās. Antante un Trejsavienība. Latvija Krievijas impērijas sastāvā. Zinātnes un kultūras attīstība. Pasaule kara priekšvakarā.	

2. variants

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jedzieni
 Renesanse (4 stundas)	Renesanse un humānisms. Izcilākie renesanses darbinieki.	renesanse, humānisms
 Lielie ģeogrāfiskie atklājumi (4 stundas)	Ķīnas, Indijas un Amerikas civilizāciju sasniegumi pirms lielajiem ģeogrāfiskajiem atklājumiem. Atklājumi zinātnē un tehniskie izgudrojumi. Ievērojamākie jūras braucēji un atklājumi. Lielo ģeogrāfisko atklājumu sekas Eiropā un pasaulē.	konkistadori, koloniālisms
 Reformācija (4 stundas)	Reformācijas cēloņi. Reformācijas norise Vācijā. Protestantisma virzienu daudzveidība. Kontrreformācija un jezuīti.	reformācija, protestantisms, konfesija, luterānisms, jezuīti, kontrreformācija, inkvizīcija
 Pārmaiņas saimnieciskajā dzīvē jaunajos laikos (4 stundas)	Saimniecības attīstība Eiropā. Koloniju iegūšana un izmantošana.	manufaktūra, merkantilisms, kolonija
 Eiropas valstis un Amerika 16.–19. gs. sākumā. Starpvalstu attiecības (8 stundas)	Francijas, Anglija, ASV, Hābsburgu zemju, Skandināvijas valstu, Žečpospolitais, Krievijas iekšpolitiskās un ārpolitiskās attīstības virzieni. Lielā franču revolūcija. Napoleona kari.	absolūtisms, apgaismība, galms, revolūcija, diktatūra, terors, buržuāzija, konstitūcija, parlamentārisms, industrializācija, urbanizācija
 Eiropas valstis un pasaule 19. gs. Starpvalstu attiecības (11 stundas)	Eiropas valstis pēc Vīnes kongresa. Industrializācija. Koloniālā sistēma. Vācijas apvienošanās. Trejsavienības un Antantes izveidošanās.	politiskā partija, nācija, kapitāls, kapitālisms, imperiālisms

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Idejiskie virzieni 19. gs. (2 stunda)	Liberālisma, konservatīvisma, sociālisma un nacionālisma cēloņi un būtība.	nacionālisms, marksisms, sociālisms, liberālisms, arodbiedrība
 Zinātnes, tehnikas un kultūras attīstība 19.–20. gs. mijā. Pārmaiņas dzīvesveidā (4 stundas)	Zinātnes un tehnikas atklājumi. Kultūras dzīves tendences. Izmaiņas cilvēku sadzīvē Eiropā un pasaulē.	
 Latvijas teritorija 16.–18. gs. (19 stundas)	Reformācija un kontreformācija Latvijā. Livonijas karš un tā sekas. Poļu laiki. Zviedru laiki. Kurzemes hercogiste. Latvijas pievienošana Krievijai.	dzimtbūšana, dzimtzemnieks
 Saimnieciskie un politiskie procesi Latvijā 19. gs. (8 stundas)	Pārmaiņas laukos. Industrializācija. Jaunlatvieši. Jaunā Strāva.	algotie strādnieki, rusifikācija
 Jauno laiku kultūras pieminekļi novadā (2 stundas)	Muižas. Pilis. Kauju vietas. Skolas.	

2. Skolēnu mācību darbības un aktivitātes zināšanu, prasmju, iemaņu un attieksmju apguvei. Mācību metožu piemēri

2.1. Zināšanas un izpratne par Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturi

2.1.1. Zināšanas un izpratne par svarīgākajiem vēstures posmiem

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Zina apgūtos Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures periodus.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, skolēni apgūst Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures notikumu un lielāko periodu saturu.
Izprot būtiskākās atšķirības starp apgūtajiem vēstures periodiem.	Skolēni pēc izvirzītajiem kritērijiem salīdzina dažādus vēstures periodus, meklējot kopīgo un atšķirīgo.
Prot noteikt un identificēt apgūto Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures periodu raksturīgākās materiālās un garīgās kultūras liecības.	Izmantojot vēstures avotus un literatūru, skolēni meklē jauno laiku redzamākās un būtiskākās materiālās un garīgās kultūras pazīmes.
Zina apgūtās Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturiskās personas un viņu veikumu.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, skolēni apgūst Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturiskās personas un viņu veikumu.
Zina un izprot to Latvijas svētku un piemiņas dienu vēsturisko kontekstu, kas apgūtas saskaņā ar tematisko plānu.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, saskaņā ar tematisko plānu skolēni apgūst tos vēsturiskos notikumus, kuri izsludināti par Latvijas svētkiem vai piemiņas dienām. Skolēni analizē to svinēšanas vai pieminēšanas nozīmi mūsdienās.

2.1.2. Vēstures priekšmeta valoda

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot un lieto tos jēdzienus, kas apgūti tematiskā plāna ietvaros.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, skolēni apgūst vēstures jēdzienus. Nostiprina jēdzienu izpratni, lietojot tos stāstījumā vai diskusijās.

2.2. Vēstures pētīšana un interpretēšana

2.2.1. Mācību literatūras, vēsturisko avotu, vēstures literatūras, karšu, enciklopēdiju, statistisko datu, elektronisko informācijas tehnoloģiju izmantošana

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Skolēni gūst pieredzi orientēties daudzveidīgā vēsturiskā informācijā, lai atlasītu sev svarīgāko.	Skolēni, izmantojot skolas bibliotēku un internetu, patstāvīgi meklē informāciju par uzdotajiem jautājumiem.
Prot salīdzināt dažādu avotu sniegto informāciju.	Izmantojot salīdzināšanas metodi, skolēni izvērtē dažādus avotus par vienu notikumu, nosaka līdzīgo un atšķirīgo, piemēram, viedokļus par Lielo franču revolūciju. Skolēni mācās izprast dažādu skaidrojumu cēloņus.
Gūst pieredzi atšķirt vēstures avotus un vēstures literatūru.	Skolēni analizē vēsturiskos notikumus, izmantojot vēstures avotus un vēstures literatūru. Skolēni salīdzina ziņas, kas iegūtas no vēstures avotiem, ar vēstures literatūrā sastopamajām interpretācijām, piemēram, jaunlatviešu rakstos paustās atziņas un jaunlatviešu kustības vērtējumu mācību grāmatās.

2.2.2. Vēstures procesa nepārtrauktība un tajā notiekošās pārmaiņas

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Gūst pieredzi salīdzināt zināmus vēsturiskos notikumus dažādās vietās vienā un tajā pašā laikā.	Skolēni veido sinhronās un hronoloģiskās tabulas un analizē tās pēc izvirzītajiem kritērijiem (ekonomika, politika u. c.) (piemēram, reformācijas cēloņi, gaita un sekas Vācijā un Livonijā)
Spēj atšķirt un raksturot dažādus vēsturisko pārmaiņu veidus (straujas un pakāpeniskas, vietējas, valstiskas, reģionālas).	Izmantojot mācību grāmatu tekstus un vēstures avotus par dažādiem notikumiem un procesiem, skolēni salīdzina un nosaka pārmaiņu veidus. Skolēni vērtē pārmaiņu rezultātus, nosakot, vai attīstība ir bijusi strauja vai pakāpeniska, vietēja vai reģionāla, piemēram, sabiedrības attīstība Baltijā un Rietumeiropā jaunajos laikos.
Veido izpratni par to, kāda ir atšķirība starp progresu un pārmaiņām.	Izmantojot mācību grāmatu tekstus un vēstures avotus par dažādiem notikumiem un procesiem, skolēni salīdzina un nosaka pārmaiņu veidus. Skolēni vērtē pārmaiņu rezultātus, nosakot, vai attīstība ir bijusi progresīva vai regresīva (piemēram, salīdzinot saimniekošanu cunftēs un manufaktūrās, lielo ģeogrāfisko atklājumu sekas Eiropā un jaunatklātajās zemēs).
Gūst pieredzi lietot zināšanas par pagātņi, lai izprastu tagadni.	Skolēni aplūko vēsturisko procesu sekas mūsdienās, piemēram, reformācijas un kontrreformācijas sekas mūsdienu konfesionālajā situācijā Vidzemē, Kurzemē un Latgalē.

2.2.3. Cēloņu un seku mījsakarība

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Attīsta izpratni, ka vēstures notikumiem parasti ir vairāki cēloņi un sekas.	Skolēni jebkuram vēstures notikumam meklē vismaz divus cēloņus un vairākas sekas. (Piemēram, poļu–zviedru kara reliģiskie, politiskie un ekonomiskie cēloņi. Poļu–zviedru kara postījumi un jauns Latvijas politiski administratīvais iedalījums kā kara sekas.)
Izprot, ka visi cēloņi un sekas nav vienādi nozīmīgi.	Skolēni salīdzina un izvērtē kāda vēsturiska notikuma cēloņus un sekas, atdalot svarīgāko no mazsvarīgākā (piemēram, salīdzinot Zviedrijas un Krievijas politiskās un ekonomiskās pretrunas un vācbaltu muižniecības neapmierinātību ar Zviedrijas valdību kā Lielā Ziemeļu kara cēloņus).
Prot saskatīt, kā saistīti kāda vēsturiska notikuma cēloņi un iemesli.	<i>Situācijas analīze</i> <i>Skolotājs piedāvā skolēniem reālas sadzīviskas situācijas aprakstu un uzdod atbildēt uz jautājumiem par šīs situācijas cēloņiem un iemesliem. Skolēni pārrunā, analizē, pieraksta, secina, veido kopsavilkumu. Skolēni iegūto izpratni par cēloņu un iemeslu atšķirībām un savstarpējo saistību pielieto, analizējot un nosakot vēsturisku notikumu cēloņus un iemeslus. Kā nākamo skolotājs piedāvā vēsturiskas situācijas analīzi, piemēram, par Lielā Ziemeļu kara cēloņiem un iemesliem.</i>

2.2.4. Kopīgais un atšķirīgais, salīdzinot vēstures notikumus laikā un telpā

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Attīsta spēju raksturot kāda vēstures perioda dažādas iezīmes un mācās tās salīdzināt.	Skolēni meklē un analizē būtiskākās atšķirības starp dažādiem vēstures periodiem (piemēram, salīdzina un analizē Francijas sabiedrību un saimniecību pirms un pēc Lielās franču revolūcijas).
Zina, ka daudzi Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures notikumi ir savstarpēji saistīti.	Apgūstot mācību materiālu, skolēni paplašina zināšanas un izpratni par savas tautas kultūras attīstību apskatāmajā laika posmā; par citu tautu un kultūru ietekmi uz Latvijas kultūru (piemēram, poļu kultūras un katolicisma ietekmi Latgalē); par latviešu un citu tautu kultūras ieguldījumu pasaules kultūrā (piemēram, folklorā, renesanse, reformācija, apgaismība).
Zina par dažādu tautu kultūras tradīcijām un vērtībām, prot saskatīt kultūru daudzveidību.	Skolēni apgūst dažādu tautu savstarpējo mijiedarbību, akcentējot dažādu etnisko grupu ieguldījumu Latvijas kultūras attīstībā (piemēram, vācu, poļu, krievu kultūras ietekmi uz

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
	Latvijas iedzīvotāju materiālo un garīgo kultūru).

2.2.5. Daudzveidīgā sabiedrība kā vēstures procesa rezultāts

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Ir pieredze ar toleranci izturēties pret citu kultūru pārstāvjiem un respektēt viņu kultūrvēsturisko mantojumu un vērtības.	Analizējot dažādus vēstures notikumus, skolēni mācās izprast, ka kultūru daudzveidība ir atšķirīgu vēsturisko procesu rezultāts (piemēram, reformācija, apgaismība Eiropā). Skolēni, izmantojot vēstures zināšanas, analizē citu tautu kultūrvēsturisko mantojumu, sadarbojas ar citu tautību vai citu valstu skolēniem.
Ir pieredze novērtēt dažādu tautu ieguldījumu Latvijas kultūras vērtību radīšanā.	Skolēni iepazīst Latvijas un sava novada iedzīvotāju reliģijas, kultūras un sadzīves tradīcijas, saskata to savstarpējo mijiedarbību un ietekmi uz kultūras daudzveidību mūsdienās (piemēram, dažādas reliģiskās konfesijas – luterāņi, katoļi, pareizticīgie, vecticībnieki u. c., dažādu tautu tradīcijas).

2.2.6. Viedokļu daudzveidības iespējamība vēstures skaidrojumos

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot, kāpēc dažkārt tiek radīti vēsturiski izdomājumi.	Skolēni analizē dažādus propagandas līdzekļus, meklējot to tapšanas cēloņus un mērķus, to atbilstību vēstures faktiem (piemēram, Davida gleznu “Napoleona kronēšana”).
Izprot, ka pastāvējusi un joprojām pastāv viedokļu, ideju un apstākļu daudzveidība. Izprot, ar ko atšķiras fakti no viedokļiem, kas par tiem izteikti.	Skolēni patstāvīgi analizē pretrunīgus tekstus par vienu un to pašu notikumu, meklējot faktus un viedokļus. Skolēni analizē dažādos viedokļus, meklējot to saistību ar faktiem un to tapšanas apstākļiem (piemēram, salīdzinot dažādos viedokļus par latviešu attieksmi pret Krievijas armiju Livonijas kara laikā vai vērtējumus par Latvijas pievienošanu Krievijas impērijai).
Salīdzina un vērtē dažādas versijas par vēsturiskiem notikumiem.	Skolēni pēc pretrunīgu vēstures materiālu analīzes izsaka un argumentē savu viedokli vai versiju par minēto notikumu.

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot, kāpēc dažādas cilvēku grupas vēsturi skaidro un izmanto atšķirīgi.	Izmantojot iepriekšējās zināšanas un aktīvās mācību metodes (iejušanās, lomu spēles u. c.), skolēni analizē kādu vēstures notikumu (piemēram, Francijas trīs kārtu dažādo attieksmi pret absolūtismu vai revolūciju).
Gūst pieredzi vērtēt vēstures notikumus, balstoties uz atziņu, ka cilvēka dzīvība ir visaugstākā vērtība. Vērtē vēstures notikumus, balstoties uz ētiskiem kritērijiem.	Skolēni iepazīstas ar dažādām revolūciju un karu cēloņu un seku interpretācijām, analizē tās, balstoties uz atziņu, ka cilvēka dzīvība ir visaugstākā vērtība. Piemēram, revolucionāru, sevišķi jakobīņu, mērķus un darbību Lielās franču revolūcijas laikā.

3. Sevis kā vēstures procesa dalībnieka apzināšanās

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
<i>Gūst pieredzi analizēt kādas vēsturiskas personas sasniegumu vai neveiksmju cēloņus, domājot, kā viņi paši būtu rīkojušies šīs personas vietā.</i>	Skolēni sagatavo lomu spēles vai diskusijas par Luiju XVI, Dantonu, Robespjēru un citiem Lielās franču revolūcijas dalībniekiem, analizē viņu centienus un darbību, raugoties gan no vēsturiskā, gan mūsdienu viedokļa.
Skolēni mācās izprast, ka atsevišķi cilvēki veido sabiedrību.	Apgūstot jauno laiku vēstures notikumus, skolēni saskata indivīdu (izcilu personību, vienkāršu cilvēku) lomu tajos.
Ir pieredze patstāvīgi izpētīt un argumentēt vēstures notikumus.	Skolēni grupās veic patstāvīgu pētījumu par kādu tematu, piemēram, jaunlatviešu ieguldījumu Latvijas vēsturē, un veic tā rezultātu prezentāciju.
Izprot, kā vēstures notikumi var ietekmēt atsevišķu cilvēku dzīvi.	Iepazīstot dažādus vēstures avotus, skolēni izvērtē notikumu un indivīdu mijiedarbību (piemēram, dažādi kari, migrācijas, kolonizācija, revolūcijas).

9. KLASE

Mācību uzdevumi

- Iegūt zināšanas par tuvākās apkārtnes, Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturi jaunākajos laikos un izpratni par mūsdienu laikmeta cēloņsakarībām.
- Veidot prasmes un iemaņas darbā ar dažādiem informācijas avotiem, savietot informāciju no dažādiem avotiem, veidot izpratni par vēstures daudzveidīgās interpretācijas cēloņiem un nozīmi.
- Gūt pieredzi darboties patstāvīgi, radoši un argumentēti skaidrot mūsdienu sabiedrību, lietojot vēstures zināšanas, jēdzienus un balstoties uz savu pasaules uzskatu.

Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks

1. Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures posmi, galvenie jautājumi un jēdzieni

1. variants

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Pirmais pasaules karš (6 stundas)	Pirmā pasaules kara cēloņi. Kara darbība Eiropā un Latvijā. Latviešu strēlnieki. Notikumi 1917. gadā Krievijā un Latvijā. Revolūcija Vācijā. Parīzes miera konference. Versaļas sistēma.	aneksija, okupācija, lielnieki
 Latvijas valstiskuma izveide (6 stundas)	Latvijas neatkarības idejas izveide. Neatkarības cīņas. Latvijas starptautiska atzīšana.	de iure, de facto
 Eiropas un pasaules valstis 20. un 30. gados (6 stundas)	Demokrātisko valstu attīstība. ASV, Lielbritānija, Francija, Veimāras republika. Pasaules ekonomiskā krīze. Sadzīve un kultūra.	ekonomiskā krīze

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Latvija parlamentārisma periodā (3 stundas)	Satversme un Saeima. Politiskā sistēma līdz 1934.gadam. Saimnieciskā dzīve. Nacionālās minoritātes Latvijas Republikā.	
 Totalitārisms un autoritārisms Eiropā (6 stundas)	Fašisms Itālijā. Nacisti Vācijā. Hitlera iekšpolitika un ārpolitika. Padomju Krievija un PSRS.	komunisms, fašisms, nacisms, totalitārisms
 Autoritārais režīms Latvijā (3 stundas)	Autoritārie režīmi Latvijā, Lietuvā un Igaunijā. Politiskās pārmaiņas, saimnieciskā dzīve, ietekme uz sabiedrību.	autoritārisms
   Otrais pasaules karš (12 stundas)	Starptautiskās attiecības 30. gadu beigās. Tautu Savienības darbība. Kara cēloņi un sākums. Starptautiskās attiecības kara gados. Baltijas valstis padomju un vācu okupācijā. Eiropa nacistu pakļautībā. Holokausts. Latvieši Otrajā pasaules karā.	koalīcija, pakts, holokausts, leģions, deportācijas, kolaborācija
   Pasaule 20. gadsimta otrajā pusē (10 stundas)	ANO. Pēckara situācija pasaulē. Sašķeltā Eiropa. Rietumeiropas valstu un ASV attīstība. NATO, ES. Dekolonizācija. PSRS un tās ietekmes sfēra. Aukstā kara krīzes. Sabiedriskās kustības un kultūra. Sociālisma sistēmas krīze un pārmaiņas PSRS. Sociālisma sistēmas sabrukums.	aukstais karš, cilvēktiesības, integrācija, progress, perestroika, dekolonizācija, starptautiska organizācija
 Latvija PSRS sastāvā un neatkarības atgūšana (8 stundas)	Padomju okupācija. Saimnieciskā un politiskā dzīve. Deportācijas. Ikdienas dzīve. Kolaborācija un pretošanās. Latvieši pasaulē. Tautas fronte, interfronte. Latvijas Republikas neatkarības atjaunošana un attīstība.	nacionālkomunisms, kolektīvizācija, nacionalizācija, represijas, stagnācija
   Mūsdienu pasaule (10 stundas)	Pasaules globālās problēmas 20.–21. gs. mijā. Ekonomiskā attīstība. Ietekmīgākās valstis ekonomikā un politikā. Apvienotā Eiropa. Āzijas, Āfrikas un Latīņamerikas valstis. Baltijas valstis pēc neatkarības atgūšanas. Kultūras daudzveidība mūsdienu pasaulē.	terorisms, globalizācija

2. variants

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jedzieni
 Pirmais pasaules karš (4 stundas)	Pirmā pasaules kara cēloņi. Kara darbība. Krievijas, Austroungārijas un Vācijas impēriju sabrukums.	aneksija, okupācija, lielinieki
 Eiropas un pasaules valstis pēc Pirmā pasaules kara (2 stundas)	Versaļas sistēma. Eiropas jaunās valstis. Tautu Savienība.	
 Pasaule starp diviem pasaules kariem (6 stundas)	Pasaules saimnieciskā attīstība. Demokrātiskās valstis. Totalitārie un autoritārie režīmi Eiropā. Kultūras attīstība.	ekonomiskā krīze, totalitārisms , autoritārisms, fašisms , nacisms , komunisms
 Otrais pasaules karš (6 stundas)	Kara cēloņi un norise. Otrā pasaules kara rezultāti.	koalīcija, holokausts
 Pasaule pēc Otrā pasaules kara (10 stundas)	Divu sistēmu izveidošanās un līdzāspastāvēšana. ANO. Rietumu bloka valstis. NATO, ES. Koloniālās sistēmas sabrukums. Austrumu bloka valstis. Komunistisko režīmu bojā eja.	aukstais karš , cilvēktiesības , dekolonizācija, integrācija , progress , perestroika
 Kultūras attīstība 20. gs. otrajā pusē (2 stundas)	Nozīmīgākās kultūras dzīves parādības, procesi. Ievērojamākie kultūras darbinieki.	

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Mūsdienu pasaules globālās problēmas (2 stundas)	Ekoloģiskās, sociālās, nacionālās, reliģiskās un citas problēmas.	starptautiska organizācija
 Latvija Pirmā pasaules kara priekšvakarā un kara gados (4 stundas)	Kara darbība Latvijas teritorijā. Latviešu strēlnieki. Pirmā pasaules kara pieminekļi novadā.	
 Latvijas Republikas izveide (4 stundas)	Latvijas Republikas proklamēšana. Neatkarības cīņas. Neatkarības cīņu pieminekļi novadā.	
 Latvijas Republika 20.–30. gados (8 stundas)	Politiskā iekārta. Saimniecības attīstība. Agrārā reforma. K. Ulmaņa autoritārais režīms. Latvija starptautiskajās attiecībās. Kultūras dzīve un sasniegumi zinātnē. 20.–30. gadu vēstures pieminekļi novadā.	Satversme, Saeima
 Latvija Otrā pasaules kara gados (4 stundas)	PSRS okupācijas režīms 1940.–1941. gadā. Vācijas okupācijas režīms 1941.–1945. gadā. Latvieši Otrā pasaules kara frontēs. Otrā pasaules kara sekas Latvijā. Otrā pasaules kara vēstures pieminekļi novadā.	leģions, represijas, deportācijas, kolaborācija, emigrācija
 Latvija PSRS sastāvā (10 stundas)	Latvijas PSR varas un pārvaldes sistēma. Sociālistiskā saimniekošana Latvijā. Sociālistiskā sadzīve. Kultūras dzīve un zinātne. Padomju laika vēstures pieminekļi novadā.	nacionālkomunisms, kolektivizācija, nacionalizācija, stagnācija

Temati un stundu skaits	Galvenie jautājumi	Jēdzieni
 Latvijas neatkarības atjaunošana (8 stundas)	Tautas kustības. Demokratizācija. Tautas fronte, interfronte. Pretdarbība neatkarības centieniem. Valstiskuma atjaunošana. Latvijas integrācija starptautiskajās organizācijās.	
 Igaunija un Lietuva 20. gs. (2 stundas)	Igaunija 20. gs. Kopīgais un atšķirīgais salīdzinājumā ar Latviju. Lietuva 20. gs. Kopīgais un atšķirīgais salīdzinājumā ar Latviju.	

2. Skolēnu mācību darbības un aktivitātes zināšanu, prasmju, iemaņu un attieksmju apguvei. Mācību metožu piemēri

2.1. Zināšanas un izpratne par Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturi

2.1.1. Zināšanas un izpratne par svarīgākajiem vēstures posmiem

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Zina svarīgākos Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures periodus.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, skolēni apgūst Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures notikumu un lielāko periodu saturu.
Izprot būtiskākās atšķirības starp vēstures periodiem un laikmetiem.	Skolēni pēc izvirzītajiem kritērijiem salīdzina dažādus vēstures periodus, meklējot kopīgo un atšķirīgo.
Zina ievērojamākos Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures notikumus, izprot to vēsturisko nozīmi.	Skolēni pabeidz apgūt Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures notikumus līdz mūsdienām.
Prot noteikt un identificēt Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures periodu raksturīgākās materiālās un garīgās kultūras liecības.	Izmantojot vēstures avotus un literatūru, skolēni meklē jaunāko laiku redzamākās un būtiskākās materiālās un garīgās kultūras pazīmes.
Zina ievērojamākās Latvijas, Eiropas un pasaules vēsturiskās personas un viņu veikumu.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, skolēni apgūst Latvijas, Eiropas un pasaules jaunāko laiku vēsturiskās personas un viņu veikumu.
Izprot visu Latvijas svētku un piemiņas dienu vēsturisko kontekstu.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, saskaņā ar tematisko plānu skolēni apgūst tos vēsturiskos notikumus, kuri izsludināti par Latvijas svētkiem vai piemiņas dienām. Skolēni analizē to svinēšanas vai pieminēšanas nozīmi mūsdienās.

2.1.2. Vēstures priekšmeta valoda

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot un lieto standartā prasītos jēdzienus.	Izmantojot mācību grāmatas un skolotāja stāstījumu, skolēni apgūst vēstures jēdzienus. Nostiprina jēdzienu izpratni, lietojot tos stāstījumā vai diskusijās.

2.2. Vēstures pētīšana un interpretēšana

2.2.1. Mācību literatūras, vēsturisko avotu, vēstures literatūras, karšu, enciklopēdiju, statistisko datu, elektronisko informācijas tehnoloģiju izmantošana

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Ir pieredze orientēties daudzveidīgā vēsturiskā informācijā, lai atlasītu sev svarīgāko.	Skolēni, izmantojot skolas bibliotēku un internetu, patstāvīgi meklē informāciju par uzdotajiem jautājumiem.
Prot apkopot dažādu avotu sniegto informāciju un izdarīt secinājumus, balstoties uz to.	Skolēni veic patstāvīgu pētījumu par izvēlēto vai uzdoto jautājumu, izmantojot dažādus informācijas avotus, un prezentē pētījumā gūtās atziņas un secinājumus.
Saprot, ka ne visi vēsturiskās informācijas avoti, sevišķi internets, ir uzticami. Izprot, ka informācijas avoti var izraisīt jautājumus par pagātņi un palīdzēt rast uz tiem atbildes.	<u>Projektu metode</u> <i>Pēc skolotāja ierosinājuma skolēnu projekta grupas patstāvīgi veic interneta resursu apzināšanu, iegūto ziņu salīdzināšanu ar vēstures avotiem un interneta resursu novērtēšanu. Skolēni projekta grupās paši formulē un izvēlas konkrēto vēstures tēmu, uz kuras bāzes notiks pētījums, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos skolēnus.</i>

2.2.2. Vēstures procesa nepārtrauktība un tajā notiekošās pārmaiņas

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Spēj saskaņot un raksturot noteiktā laika periodā notikušās pārmaiņas cilvēku dzīvē.	Skolēni raksturo pārmaiņas valstī, sabiedrībā un viņu personiskajā dzīvē, kas notikušas viņu dzīves laikā. Skolēni spēj iegūtos secinājumus vispārināt.

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Spēj lietot zināšanas par pagātņi, lai izprastu tagadni un spriestu par sabiedrības nākotni.	<u>Eseja</u> Skolotājs liek skolēniem pēc noteiktas struktūras veidot pārspriedumu par tēmu, kas prasa mūsdienu situācijas izklāstā vai nākotnes perspektīvu analizē lietot vēstures zināšanas (piemēram, kā padomju okupācijas sekas apgrūtina Latvijas integrāciju Eiropā). Skolēni individuāli raksta, ievērojot noteikto darba struktūru un tematisko izklāsta veidu, izsakot savas domas, attieksmi. Skolēni izsaka savus uzskatus un viedokļus par mūsdienu notikumiem un iespējamām attīstības perspektīvām, izmantojot iegūtās vēstures zināšanas.
Pilnveido prasmi atšķirt un raksturot dažādus vēsturisko pārmaiņu veidus (straujas, pakāpeniskas, vietējas, valstiskas, reģionālas).	Apgūstot Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures periodus, skolēni analizē un izsaka savu vērtējumu par vēsturisko pārmaiņu veidu un dinamiku.
Izprot atšķirības starp progresu un pārmaiņām.	Izmantojot mācību grāmatu tekstus un vēstures avotus par dažādiem notikumiem un procesiem, skolēni salīdzina un nosaka pārmaiņu veidus. Skolēni vērtē pārmaiņu rezultātus, nosakot, vai attīstība ir bijusi progresīva (piemēram, politisko iekārtu maiņa 20. gs. 20.–30. gados).

2.2.3. Cēloņu un seku mijasakarība

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot cilvēku rīcības cēloņus pagātnē, prot izskaidrot, kāpēc viņi nav rīkojušies citādāk.	Skolēni analizē cilvēku rīcības cēloņus pagātnē, mēģinot noskaidrot, kāpēc viņi nav rīkojušies savādāk (piemēram, latviešu iesaistīšanās Pirmajā un Otrajā pasaules karā).

2.2.4. Kopīgais un atšķirīgais, salīdzinot vēstures notikumus laikā un telpā

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Spēj saskatīt atšķirības starp dažādiem pagātnes periodiem, prot salīdzināt tos.	<u>Prāta vētra</u> Izmantojot iepriekš nezināmus informācijas avotus par tematiski līdzīgiem notikumiem dažādos laika periodos, pauž vienā un tajā pašā vietā (novadā, valstī), skolēni izsakās par kopīgo un atšķirīgo situāciju, kā arī idejas par salīdzināšanas kritērijiem u. tml., uzmanīgi klausoties, papildinot, bet nekommentējot un nevērtējot citu viedokļus un idejas.

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Zina dažādu tautu kultūras nozīmīgākās tradīcijas un vērtības. Prot saskatīt kultūru daudzveidību un ar cieņu izturēties pret tām.	Skolēni salīdzina un analizē dažādu valstu un tautu kultūras, ekonomiskās, politiskās un mentālās atšķirības, cenšoties izprast to pamatvērtības (piemēram, apskatot mūsdienu musulmaņu pasaules, Ķīnas un Āfrikas valstu un sabiedrību attīstību, to attiecības, mijiedarbību un attieksmi pret Eiropas civilizāciju).
Izprot, ka lokālā, valsts, Eiropas un pasaules kultūra, ekonomika un politika ir daudzveidīga, prot šo daudzveidību respektēt un novērtēt.	Izmantojot dažāda veida avotus, skolēni saskata 20. gadsimta notikumu izraisītās teritoriālās, ekonomiskās, nacionālās, reliģiskās, kultūras u. c. pārmaiņas (piemēram, abu pasaules karu izraisītās sekas, reģionālos, reliģiskos un etniskos konfliktus, kā arī citus notikumus).
Izprot Eiropas un pasaules vēstures ietekmi Latvijas vēsturē, kā arī Latvijas devumu Eiropas un pasaules vēsturē.	Skolēni Latvijas vēstures notikumus (piemēram, autoritārismu 30. gados, Otrā pasaules kara darbību, komunistiskā režīma izveidi un sabrukumu) aplūko un analizē Eiropas un pasaules vēstures kontekstā. Analizējot Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures gaitu, skolēni meklē faktus, kas parāda Latvijas faktora dalību Eiropas un pasaules ekonomikā, politikā un kultūrā (piemēram, Latvijas rūpniecisko un lauksaimniecisko produkciju, sasniegumus zinātnē u. c.).

2.2.5. Daudzveidīgā sabiedrība kā vēstures procesa rezultāts

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot Latvijas nācijas kultūras vērtības un citu tautu ieguldījumu un ietekmi to attīstībā.	Apgūstot 20. gadsimta Latvijas vēstures svarīgākos posmus, skolēni analizē un novērtē latviešu, kā arī nacionālo un etnisko minoritāšu attīstību un sasniegumus katrā no šiem posmiem. Skolēni analizē latviešu un Latvijas nacionālo un etnisko minoritāšu kultūras mijiedarbības piemērus.
Izprot, ka kultūru daudzveidība ir atšķirīgu vēstures procesu rezultāts.	Skolēni, izmantojot internetu, izziņu literatūru vai paša redzēto, salīdzina redzamākās atšķirības Latvijas, Lietuvas un Igaunijas materiālajā un garīgajā kultūrā. Skolēni mēģina noskaidrot šo atšķirību vēsturiskos cēloņus.
Ir pieredze vērtēt vēsturi, iejūtoties dažādās sociālajās (atšķirīgu sociālo slāņu, kultūru) lomās.	<u>Lomu spēle</u> Skolotājs piedāvā skolēniem informācijas avotus, kas ļauj iepazīties ar dažādu sabiedrības slāņu (jaunsaimnieku, vecsaimnieku, rūpnieku, studentu u. c.) ekonomisko stāvokli Latvijā 20. gadsimta 30. gadu sākumā. Katrs skolēns izvēlas izstudēt vienu slāni. Iejūtoties šajā tēlā, skolēni diskutē un vērtē K. Ulmaņa autoritāro režīmu.

2.2.6. Viedokļu daudzveidības iespējamība vēstures skaidrojumos

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot, ka dažādas vēsturisko notikumu versijas radušās to apstākļu iespaidā, kas bijuši vēstures apraksta tapšanas brīdī.	Skolēni iepazīstas ar 20.–30. gadu Latvijas Republikas padomju gados izteikto un mūsdienu vērtējumu. Skolēni salīdzina un analizē viedokļu atšķirību cēloņus un faktorus, kas iespaidoja interpretācijas.
Prot vērtēt vēstures notikumus, balstoties uz atziņu, ka katra cilvēka dzīvība ir visaugstākā vērtība.	Skolēni vērtē vēstures notikumus (piemēram, holokaustu, nacistu un komunistu pasludinātos mērķus un to sasniegšanas līdzekļus), balstoties uz atziņu par cilvēka dzīvības vērtību un ētiskajiem kritērijiem.
Prot vērtēt vēstures notikumus, balstoties uz ētiskiem kritērijiem.	Skolēni, balstoties uz ētiskajiem kritērijiem, izvērtē padomju laiku oficiālo morāli, kā arī redzamāko Latvijas PSR valstsvīru (piemēram, V. Lāča, E. Berklava u. c.) rīcību un veikumu.
Izprot, kāpēc vēsturē sastopami daudzi notikumi, kuros vispārcilvēciskās vērtības tikušas ignorētas. Vērtē šos notikumus negatīvi.	Mācoties par nacistu realizēto holokaustu, skolēni iepazīstas ar 30.–40. gadu Vācijas (arī Latvijas) ierindas pilsoņu, apsardzes karavīru u.c. atmiņām. Skolēni mēģina noskaidrot cilvēku uzvedību totalitārā sabiedrībā, cenšas iedomāties, kā būtu rīkojušies viņi paši, nonākot šādos apstākļos.

3. Sevis kā vēstures procesa dalībnieka apzināšanās

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
Izprot, ka jebkuram cilvēkam, arī katram skolēnam, ir un būs iespēja savu spēju ietvaros ietekmēt vēstures gaitu.	Dažādus vēstures notikumus (piemēram, 1934. gada apvērsumu Latvijā) skolēni analizē, arī raugoties no katra atsevišķa indivīda rīcības viedokļa. Skolēni cenšas noskaidrot, cik liela ir indivīda loma un ietekme totalitārā un demokrātiskā sabiedrībā.
<i>Ir pieredze analizēt kādas vēsturiskas personas sasniegumus vai neveiksmju cēloņus, domājot, kā viņi paši būtu rīkojušies šīs personas vietā.</i>	Skolēni sagatavo lomu spēles vai diskusijas par M. Gorbačovu, R. Reiganu, M. Tečeri, Latvijas politiķiem Trešās atmodas laikā, analizē viņu centienus PSRS “perestroikas” laikā, raugoties gan no vēsturiskā, gan mūsdienu viedokļa.
Izprot, ka vecākās paaudzes cilvēku dzīvesstāsti ir vēstures avots. <i>Izprot nepieciešamību ar cieņu izturēties pret atšķirīgiem, pat nepieņemamiem vēstures skaidrojumiem.</i>	<u>Izpēte un intervija</u> Skolotājs uzdod izpētīt PSRS politikas iespaidu uz cilvēku dzīvi un likteņiem Latvijā 50.–80. gados. Skolēni ar skolotāja palīdzību izdomā intervijas jautājumus, uz kuriem jāmeklē atbildes. Skolēni aptaujā laikabiedrus, salīdzina dažādu cilvēku atbildes un stāstus, izvērza savus pieņēmumus, salīdzina tos ar mācību grāmatā sastopamajiem tā laika vērtējumiem.

Sasniedzamais rezultāts	Mācību darbības un aktivitātes. Mācību metožu piemēri
<p><i>Apzinās, ka, dzīvojot demokrātiskā valstī, skolēnam ir tiesības un iespējas patstāvīgi pētīt un argumentēti interpretēt vēstures notikumus.</i></p>	<p>Skolēni iepazīstas ar vēstures mācīšanās principiem un interpretācijas iespējām padomju laiku skolā (piemēram, izmantojot savu vecāku pieredzi) un salīdzina to ar vēstures apguvi un iespējām mūsdienās. Skolēni analizē vēstures lomu totalitārā un demokrātiskā sabiedrībā, noskaidrojot demokrātijas priekšrocības vēstures apzināšanā un interpretācijā.</p>

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Skolēna mācību sasniegumi jāvērtē daudzpusīgi un objektīvi, lai realizētu:

- prasību atklātības un skaidrības principu, kontrolējot mācību priekšmeta standartā noteikto obligātā mācību satura apguves pamatprasību apguvi;
- pozitīvo sasniegumu summēšanas principu, reģistrējot pozitīvos sasniegumus visos mācību sasniegumu vērtēšanas līmeņos – zināšanu iegaumēšanas un sapratnes, to lietošanas un patstāvīgas produktīvas darbības līmenī;
- vērtējuma atbilstības principu, dodot skolēnam iespēju apliecināt savas zināšanas un prasmes visiem mācību sasniegumu vērtēšanas līmeņiem atbilstošos uzdevumos, jautājumos, piemēros un situācijās;
- vērtējuma noteikšanai izmantoto veidu dažādības principu, izmantojot pārbaudes rakstos, mutvārdos un kombinēti, individuālo un grupas sasniegumu vērtēšanu un dažādus pārbaudes darbus (piemēram, diagnosticējošie darbi, kontroldarbi, praktiskie darbi, projektu darbi, ieskaites, eksāmeni);
- vērtēšanas regularitātes principu, lai skolēnu un viņa vecākus informētu par iegūtajām zināšanām, apgūtajām prasmēm un mācību sasniegumu attīstības dinamiku;
- vērtējuma obligātuma principu, izvirzot prasību, lai skolēns iesaistītos mācību procesā un iegūtu savām spējām atbilstošu vērtējumu.

Vērtētājs var būt: pats skolēns, klasesbiedri, skolotājs (iekšējā vērtēšana); skolas administrācija, vecāki, eksperti, valsts un pašvaldības institūcijas (ārējā vērtēšana).

Vērtēšana ir mācību procesa sastāvdaļa, tāpēc veicama visā mācību laikā, izvēloties piemērotāko vērtēšanas vietu mācību procesā, vērtēšanas mērķi, vērtēšanas metodisko paņēmieni, vērtējuma atspoguļošanas veidu (skat. tabulu).

Vērtēšanas formas pēc vietas mācību procesā	Vērtēšanas formas pēc mērķa	Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
Ievadvērtēšana notiek pirms mācību sākuma, dod informāciju par skolēnu sagatavotības līmeni, uzsākot tematu, kursu u. tml.	Diagnosticējošā vērtēšana: sākotnējā rezultāta konstatēšana mācību procesa, tematu apguves uzsākšanai; skolēnu motivēšana	Jautājumu/atbilžu tests. Dialogs	Jēdzienu izskaidrošana, zināšanu par notikumiem konkrētā laikā un telpā pārbaude.	“Ieskaitīts”/ “neieskaitīts”
		Darbs ar vēstures literatūru un vēstures avotiem	Informācijas ieguves, salīdzināšanas, interpretēšanas prasmju pārbaude.	
		Darbs ar vēstures kartēm	Informācijas ieguves un kartes lasīšanas prasmju pārbaude.	

Vērtēšanas formas pēc vietas mācību procesā	Vērtēšanas formas pēc mērķa	Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
	aktīvam mācību darbam; skolēna un skolotāja sadarbības formu saskaņošana, mācību mērķu un uzdevumu precizēšana.	Praktiskais darbs	Komplekss daudzsoļu darbs ar dažādiem vēsturiskās informācijas avotiem, informācijas ieguve, salīdzināšana un interpretēšana.	
Kārtējā vērtēšana Notiek mācību laikā. Ir operatīva un motivējoša atgriezeniskā saite par mācību procesu.	Formatīvā vērtēšana: skolēnu sasniegumu konstatēšana ar nolūku tos uzlabot; mācību procesa norises, mācību mērķa, izmantoto mācību metožu atbilstības kontrole un saskaņošana; skolēna objektīva pašvērtējuma un atbildības veicināšana.	Jautājumi/atbildes Diskusija	Vēstures procesu un cēloņsakarību skaidrošana.	“Ieskaitīts”/ “neieskaitīts”
		Tests	Zināšanu un izpratnes par vēstures notikumiem pārbaude. Jēdzienu skaidrošana.	
		Uzdevumu risināšana	Konkrētas vēsturiskās informācijas ieguve no dažāda veida statistiskā materiāla, kartēm. Problēmsituāciju risināšana.	
		Praktiskie darbi	Kompleksi vairāksoļu uzdevumi, izmantojot dažāda veida vēsturiskās informācijas avotus.	
		Apraksts, stāstījums pēc noteiktas struktūras	Kāda vēsturiska notikuma vai procesa mutisks vai rakstisks izklāsts.	
		Vizualizēšana, demonstrējums	Kāda vēsturiska notikuma, procesa vai problēmas prezentācija, izmantojot vizuālos, statistiskos un citus uzskates līdzekļus.	
Nobeiguma vērtēšana Notiek mācību temata vai kursa beigās. Nosaka, kā īstenotas mācību priekšmeta standarta prasības.	Summatīvā vērtēšana Skolēnu zināšanu un prasmju apguves līmeņa konstatēšana, beidzot tematu, mācību gadu, kursu.	Komplekss pārbaudes darbs/ kontroldarbs	Rakstiska vai mutiska zināšanu, izpratnes un prasmju pārbaude par mācību gadu vai visu kursu.	Balles
		Projekts	Patstāvīgs darbs vēsturiskās informācijas ieguvei, sakārtošanai un sistematizēšanai, interpretēšanai atbilstoši izvirzītās problēmas mērķim. Darba rezultātu prezentēšana.	

Izvēloties pārbažu saturu, ieteicams kombinēt formālās pārbaudes metodes (pārbaudes darbi rakstos) un autentiskās metodes, kurās nozīmīga vieta atvēlēta skolēna praktiskajam sniegunam (priekšnesumam), tādējādi nodrošinot gan apgūtā mācību satura kontroli, gan sasniegto mācību mērķu un uzdevumu konstatāciju. Uz mācību satura kontroli biežāk orientēta ievadvērtēšana un kārtējā vērtēšana; nobeiguma vērtēšanā jāakcentē mācību mērķu un uzdevumu pārbaude.

Skolotājs savus veidotos darbus pārsvarā vērtē kriteriāli (vērtēšanas kritērijus nosaka skolotājs pats atkarībā no mācību priekšmeta satura un mācību procesa organizācijas vai saskaņā ar izglītības iestādes izstrādāto izglītības programmu, vai saskaņā ar 10 ballu skalas lietošanas nosacījumiem).

Valsts pārbaudes darbu saturs veidots tā, lai skolēns varētu saņemt kriteriālu vērtējumu ballēs.

VĒSTURE 6.–9. KLASEI

Mācību priekšmetu programmas paraugs

Atbildīgs par izdevumu – V. Klišāns

Mācību priekšmetu programmas paraugu

aizliegts izmantot komercdarbībai!

© Izglītības satura un eksaminācijas centrs

Rīga

2005

Ar labojumiem 2010.gada septembrī